

Anno 1965

Kas jauns teātra frontē? – Piecpadsmītās KD Melburnā – Nedaudz vārdos – Es caur savu objektīvu ņemu dabu – beigtu, dzīvu...

Tautas deju kopas *Sprigulītis* 10 gadu jubilejas sarīkojums, Kanberā, 1965. gada 6. februārī.
Sēd no kr. – Inta Skrīvere, Dace Strauta, Gita Story, Vita Eversona, Ilze Jones, Inga Dankera, Ieva Kurpnieks-Kalme, Maija Sapiete, Modra Eversona, Laima Biezaite, Ilze Alpa, Aira Blūma, Anita Alpa, Ilona Lasmane, Aija Šabanska, Ansis Rieksts, Daina Zagorska, Valdis Juškēvics, vadītāja Skaidrīte Darius.
Stāv – Pranas Darius, Imants Skrīveris, Ojārs Bobets, Andrejs Cīrulis, Jānis Blūms, Biruta Ūdre, Indulis Masulāns, Vita Kalme, Uldis Nornbergs, Juris Dambergs, Juris Ruņģis, Jānis Burkevics, Jānis Bērziņš, Jānis Takāns, Andrejs Briedis, Juris Ligzda, Aivars Blūms.

Attēls no laikraksta *The Australian* arhīva.

KAS JAUNS TEĀTRA FRONTĒ?

Šogad, ja neskaita *Kaleidoskopu 1965* un vienu cēlienu no Raiņa *Uguns un nakts*, repertuārā nav nevienas latviešu lugas!

Svešo autoru sēriju iesāk SLT literārā sekcija ar E. Albija viencēlienu *Smilšu kaste*. Tulkojusi L. Veikina, K. Gulberga režija. Vakars veltīts amerikāņu modernai drāmai. Referente Z. Gauda.

Albija darbs rada garas un vētrainas debates.

Ņ. Lucei taisnība, ka groteskā autora lugas lielai daļai latviešu skatītāju ir vēl svešas un nebaudāmas. Skatītāji gaida jēgu, loģiku, ne tikai dzīves netūrumu atsegšanu un garīga tukšuma parādes. (Luce Ņ. Strīds pie smilšu kastes. AL, 1965. g. februāris)

Pa *smilšu kasti* rakņājas A. Birstiņš, A. Apele, J. Freijs, I. Apelis un Brisbanes imports M. Ansule.

Atkal tracis. Morālisti kājās! Lasītāju vēstules! Luga tiek apzīmēta par vulgāru, piedauzīgu, garlaicīgu, bez estētiskām un morālām vērtībām. Absurda teātris – kropls, deģenerēts un būtībā slims virziens. Šādas lugas nevēlamas, pat bīstamas.

Aizstāvji argumentē, ka absurda teātris ir ļoti tuvs mūsu trimdas stāvoklim, jo trimda īsti sākas tad, kad cerības sāk zust.

Un ko saka jaunatne? *Pati dzīve ir absurda.*

Ja nu vairumam skatītāju tā nepatīk absurdie autori, kāpēc tos iestudēt?

Uz to atbildi sniedz *Spārnotie gadi*:

Kad M. Zīverta un A. Eglīša jaunās lugas nespēja aizklāt sūci mūsu teātra repertuāra laivā, SLT bez pārmetumiem sāka iestudēt tulkojumus. Pēc franču modernistiem (...) teātris pievērsās absurdistiem. Jaunu taku meklējumi jau bija notikuši SLT literārās sekcijas un jauniešu ansambļa izrādēs. (...) Plašākus vārtus šim ceļam atvēra ar A. L. Kopita pseudotraģisko farsu "Oh dad, poor dad, mamma's hang you in the closet and I am feeling so sad", jeb L. Veikinas tulkojumā Nabaga tētis.

Kritiķis K. Freimanis savā recenzijā par *Nabaga tēti* raksta:

Režisoram K. Gulbergam jau bija tā jāparāda, lai tā būtu pieņemama mūsu skatītājiem. Vispirms to veica L. Veikinas tulkojums. Atjautīgs un dzīvs, tas arī veikli mīkstināja autora aso attieksmi. (Freimanis K. Psiholoģiska jaunatnes luga. AL, 1965. g. aprīlis)

Dekorators *Smilšu kastei* nav minēts, bet *Tētī* tā ir L. Veikina. Tam sievišķim ir vairāk talantu nekā sunim blusu.

K. Freimanis uzteic rež. K. Gulbergu, L. Veikinu, L. Zemgali un K. Ābeltiņu.

I. Sveilis ierosina turpmāk repertuāru veidot pēc sekojoša plāna: 1) dziesmu spēle, 2) klasiska, 3) populāra, 4) moderna (te būs ieskaitītas arī absurdās) luga.

SLT valde nolēmj Jaunatnes dienu drāmas ansambli iesaistīt kā teātra sekciju, kas sauksies SLT jaunatnes ansamblis. Vadītāja ir Dace Jansone (Celinska). Ansambļa pārstāvis SLT valdē – J. Ķauķis. Ansamblis iestudēs bērnu lugas, un tās turpmāk neiekļaus SLT repertuārā.

Vēl viens jaunums: SLT kopā ar sestdienas skolas skolniekiem rīkos Bērnu pēcpusdienas. Nākamā gadā tādas paredzētas četras.

Raiņa simtgadei veltīto vakaru atklāj Sp. Klauverts. A. Dūtes referāts. Uzvedam *Uguns un nakts* beidzamo cēlienu. Es esmu Melnais bruņinieks. I. Sveilis tēlo Lāčplēsi, J. Pelšs ir Kangars, Koknesis – J. Freijs, Laimdota – R. Ošiņa, Spīdola – M. Ansule. Atsauksmes labas.

*Lai jautras šīs dienas un darba prieks
Mūs vieno un garīgi saista;
Lai aizmirstas viss, kas mākslai lieks,
Un paliek tā mūžīgi skaista.*

(Publicēts festivāla avīzē *Čuksti*)

Pielikumi Historia.lv:

Attēlu galerija: *5. Austrālijas latviešu Teātru festivāla (1965) avīze “Čuksti”.*

5. Austrālijas latviešu teātru festivāls noris Melburnā. SLT piedalās ar V. Šekspīra *Vindzoras jautrās sievas*, režisors K. Gulbergs.

SLT ansamblī kopā ar tehniskajiem darbiniekiem ir 29 cilvēki.

Vēl piedalās ALT, ALTA un MLT.

MLT piedalās ar H. Krūmiņa *Maestro no Rucavas*, režisors V. Ekmanis.

ALTA – ar Ž. Kokto *Ērglim ir divas galvas*, režisors M. Bumbieris.

ALT – ar M. Zīverta *Durnā mērga*, režisors P. Elsiņš.

M. Kalniete AL recenzijā par sidnejiešiem raksta, ka lugas inscenējums prasa pēc stilizētas formas, skatuviska snieguma, utt., un ka viss tas Sidnejas ansamblim bijis pa spēkam; rež. K. Gulbergs izvēlējis spēcīgus galveno lomu tēlotājus, izstrādājis augstas kvalitātes situācijas un saspēles. Uzteikts arī L. Veikinas skatuves iekārtojums un J. Grauda gaismas.

Sākot ar 5. TF, balvas, ko oficiāli sauc par paijām, labākajiem aktieriem un režisoram piešķir speciāla žūrijas komisija.

Mūsējie *nolasa* arī visas balvas. LAA teātra nozares apstiprinātā žūrijas komisija piešķir paijas Braslas kundzes lomas tēlotājai M. Ansulei, par pāža lomu L. Veikīnai, par Dr. Kaijusa lomu I. Nīcim un lugas iestudētājam K. Gulbergam. Pirmo reizi paijas ieguvēji tās saņem publikas priekšā. Tas, ka viens ansamblis ir ieguvis visus apbalvojumus, ir grūti sagremojams fakts. Teātru kongresā vairums aktieru ir pret publisku apbalvošanu. 6. TF Adelaidē to vairs nedarīs.

J. Freijs saņem SLT 10 gadu Goda zīmi.

Jaunatnes dienās Melburnā par *Fando un Lisas* uzvedumu rež. A. Apele saņem Ģenerāļa Goppera fonda balvu. Recenzente M. Kalniete AL raksta:

Sidnejiešu ansamblis, kaut skaitliski mazākais, bija veselu klasi augstāks par pārējiem kvalitātē. Fando un Lisa, kas būtu ciets rieksts pat profesionāliem ansambļiem, bija sagatavots ar izpratni un nopietnību. Izcelti A. Apele un J. Ķauķis.

V. Šekspīra *Vindzoras jautrās sievas*. Priekšplānā J. Freijs (Falstafs).
Attēls no SLB arhīva.

(Kalniete M. Jaunatne uz skatuves. AL, 1965. g. jūnijs)

Ansamblī bez jau minētajiem darbojas Z. Ābola, J. Grauds, J. Lēmanis. Kā dramaturgs un otrs režisors darbojas K. Ābeltiņš. Dekoratore – I. Luce.

SLT valde nolemj *vecu* SLT jaunatnes ansambli, kas vēlas ar *Fando un Lisa* piedalīties *The British Drama League* festivālā, nosaukt par *The Latvian New Ensemble*.

Un tā ar *Fando un Lisa* iestudējumu angļu valodā *Latviešu Jaunais ansamblis* piedalās *Britu Drāmas* līgas viencēlienu festivālā Sidnejā. Panākumi ir tīri sensacionāli.

Ievērojamais austrāliešu teātra kritiķis M. MacCallum laikrakstā *The Australian* raksta:

Uzvarētāji bija neapšaubāmi latviešu ansamblis ar Fando un Lisa. Šis bija vienīgais inscinējums par kuru visā nedēļas programmā varēja teikt "profesionāli". Lai gan austrāliešu teātrī profesionālismu nosaka kā pieeju, tā finansiālais statuss.

J. Gaudam, Z. Ābolai, I. Apelim piešķir balvu par grupas saspēli – labāko pabalstītāju vienību, K. Ābeltiņam par veiklu, ciešu inscenējumu un A. Apelei par labāko dikciju.

Šī aktieru grupa, aizrāvusies ar saviem panākumiem, domāja arī par turpmāku piedalīšanos austrāliešu pasākumos, un valde sāka baidīties, ka tas varētu negatīvi iespaidot SLT darbu.

Septembra mēnesī uzved bērnu lugu, R. Birknera *Sarkangalvīte*, ko pārstrādājusi L. Zemgale, iedvešot tajā vairāk no latviskā. Režisors – K. Gulbergs, dekorators – J. Svilāns. Izrāde patīk ir recenzentiem, ir publikai. Vilks vairs nebija briesmonis, rīļa gan, bet panaivs.

Es tūlīt uzrakstīju *Kaleidoskopam 1965 Vilka dziesmu*, ko skandēja autentiskais *Sarkangalvītes* vilks Ivars Apelis. Ja pirmais pants atgādina kaut ko no Ādamsona dzejoļa, tad jums ir taisnība. Es neko neesmu zādzis, tikai aizņēmies.

*Daudz sarkangalvīšu es dzīvē nobaudīju,
Kā sacīt jāteic – mūžs man bijis ilgs.
Sen, sen es pasakā reiz meža ķēniņš biju,
Tas ir – pirms kļuvu Gulberg' Čarļa vilks.*

*Bet jāēd ir, nav darbu viegli rasti,
Ja vecums kaulos tā kā ķirmis mīt,
Un tā nu es ar noīrētu asti
Pa teijāteri ņemos katru svētdien's rīt.*

*Es neesmu no tiem, kas ies ko smādēt,
Daudz protestierēt, kaut par ko nebūt,
Bet vienu teikšu gan: ja jābrauc viesizrādēs,
Lai labāk man' uz zooloģisko sūt'.*

*Un Sarkangalve, jāteic, ar nav tāda,
Ko vilks kāds gribētu ar prieku rīt,
Šķīb-greizām uzacīm un pindzelētu ādu,
Št, nagiem pervētiem, ies zemenītes šķīt?*

*Tai cekuls tāds kā štendīgs puķu štrausis
Iekš lakas stīvināts, lai labāks būtu skats,
Bet manām iekšām šitāds spocīgs rausis
Būs vienmēr nesmeķīgs, lai plosās posts un bads.*

*Jūs domājat ar vecmammu ir labi?
Jūs domājat: no šīs man kautkas tiek?
Šie ilkņi pēdējie man lauhti tika abi
No velna korsetēm, ko tā sev apkārt liek.*

*Jā, tā viņš ir, un tā, lūk, man ir gājis,
Mans mūžs ir bijis sūri grūts un ilgs,
Kas jaunībā nav naudu zeķē krājis,
Tas dzīvi beigs kā es – kā Gulberg' Čarļa vilks!*

Visbeidzot divi P. Šāfera viencēlieni *Dvēselīgā auss* un *Pasaulīgā aca*, tulkojusi L. Gailīte, kas vada arī režiju. Dekoratore – D. Jansone-Celinska. Par izrādi A. Zariņš raksta:

Abos viencēlienos piedalījās rūdīti aktieri. Tādejādi šo divu kamerspēļu izrādes bija bagātas ar neparastiem, rūpīgi iezīmētiem raksturiem un dabīgu dialogu. Tas apliecināja L. Gailītes intelektu un profesionālismu. (...) Ir izrādes, kurās SLT nespēlē visai labi. Tas parasti ir tad, kad SLT kļūst par teātra skolu un kad jaunie aktieri nespēj lomu celt, un vecie aktieri seko savai droši pārbaudītai teknikai. Bet ir izrādes, kad šis teātris spēlē labi, pat ļoti labi. Št bija viena no tāda veida izrādēm. (Zariņš A. Treji Vārti, 1990. g. Nr. 136)

Piedalās: J. Ķauķis, J. Freijs, M. Ansule, J. Zemītis, I. Nīcis, A. Apele. Atsauksmes ir ļoti pozitīvas.

Hm, mana pasaulīgā aca ir pamanījusi, ka viencēliena *Pasaulīgās aca* tēlojamo personu saraksts grāmatā *Spārnotie gadi* un A. Zariņa apskatā *Treji Vārti* nav viens

un tāds pats. Attiecīgās SLT programmas man nav. Kam taisnība? Jāsaka kā Klauvertam: *Ej nu sazinī, ko tu nezini.*

Un visbeidzot klāt *Kaleidoskops 1965*, ko es uzskatu satura ziņā par vienu no labākajiem, ko esmu rakstījis.

Uzvedums risinās TV studijā. Skatuves sānos pie milzīga TV ekrāna diktore M. Ansule lasa ziņas un pieteic priekšnesumus. Dzied *Lets* agrākās *Latviešu vaboles*, dejo P. Bernhards ar Daci Jansonī. L. Veikinas mīms.

Ļoti efektīgi izrādē tiek pielietots epidiaskops. Kā režisori grāmatā *Spārnotie gadi* minēti L. Gailīte, L. Veikina, K. Ābeltiņš, K. Gulbergs, J. Zemītis un es. Lielais skaits mani pārsteidz.

Ābeltiņa rokās bija viens no skečiem, bet viņš bija ļoti neieinteresēts, un viss notika pašplūsmes ceļā. Sveilis viņam to pārmeta.

K. Gulbergs režisēja *Kad papus izskrien no kartupeļiem*. Papus vēl nebija no kartupeļiem ārā, kad viss pulveris jau bija izšauts. Pēc superintensīvā sākuma beigas izplēnēja. To min recenzijā arī K. Freimanis.

Arī mūsu programmas lapa veidota kā Sidnejas TV programma (Pilnīgs Televīzijas vadonis etniskajiem letiņiem). Mūsu TV kanāls saucas WOG 000.

Pirmo reizi *Kaleidoskopa* mūžā materiālu ir gubām.

Tā kā Ņina Luce vairs nav amatā, dosim vārdu jaunajam AL Sidnejas teātra recenzentam K. Freimanim, kas raksta:

No citiem Kaleidoskopiem šis uzvedums atšķīrās ar to, ka visu tekstu tam rakstījis viens autors. Tas deva izrādei patīkamu vienību. Tā ir dzīva tautas valoda, kas runā par lietām un darīšanām ap mums. Patētiku viņš lieto, lai to saspridzinātu gabalu gabalos ar sekojošu treknu vārdu, fantaziju – lai tā nāktu, kūleņus mezdama, atpakaļ pie zemes. Pats teikums ir skaidrs, vienkāršs, saīsināts ar sakāmvārda spēku (Piem., reklāma mazajai mājiņai nobeidzas ar “Sēdi tagad, maksā vēlāk.”).

Tas ir vairāk vārda, mazāk situāciju humors. Siliņa humoristiskais pants balstās uz divrindu ar spēcīgu atskaņu, un tas var pieņemt tautas romances kvalitāti, kādu to atceramies no žurnāla “Atpūta”. Sadarbībā ar režisoriem (...) Siliņš smīdināja savus skatītājus 2 ½ stundas.

Recenzentu nav īsti apmierinājuši vairāki skeči – diezgan garlaicīgs teksts; trūcis interesanta sižeta, lai gan dažas reklāmas autora izpildījumā izdevušās interesantas, piem. reklāma gaļas veikalam(???).

Tā varenā ciska piederēja Lucei, kas bija domāta viņas *bilde* un viss gabals bija satīra par Luce aiziešanu no recenzentes darba.

Tālāk vairāk vai mazāk pozitīvas atsauksmes, no kurām dažas es atļaušos komentēt.

Saudzīgs bija teātris pats pret savējiem. Skečā “Cilvēks grib spēlēt”, kas skāra

nodomāto SLT Amerikas braucienu, nebija ko smiet, izņemot par dažām lidostas ierēdņu nevainīgām replikām un L. Veikinas parodiju. (Visu cieņu K. Freimanim, bet es domāju, ka viņš nav sapratis, par ko īsti ir runa. Es domāju, ka tā bija ļoti smalka, pat kodīga parodija.)

Daļa programmas satirizēja mūsu "trimdas stāvokli". Šo daļu gribējās apjomā plašāku. (...) Tas, ko mēs redzējām, tomēr bija ļoti efektīgi.

Mūsu trimdas stāvoklim kroni uzlika 2020. g. KD Jaunatnes koncerts, kurā t.dz. "Patais manim, bāleliņi" parādījās latīņu Amerikas mūzikas interesantās variācijās. Visu pavadīja primitīvs stomps, kas sasniedza ekstāzes kulmināciju.

Daļa programmas atspoguļoja mūsu vietējo dzīvīti. Skeči te bija visai dažādas kvalitātes. Skečā par muzeju velti meklējām, kur paslēpies humors.

Varbūt recenzentam vajadzēja meklēt, kur te paslēpusies satīra.
No Ņīnas Kaleidoskopā atvadījāties tā:

Ansule:

*Un tagad vēl viena svarīga ziņa:
No amata atcelta kritiķe Ņīna.
Tās piemiņai Sidnejas aktieru ģilde
Ir pirkusi mīļotās kritiķes bildi.
Un, lai turētu piemiņā bijušās dienas,
Kārs Mārtiņam blakus pie foajē sienas.*

(Atklāti sakot, bilde bija diezgan nepieklājīga. Lucis, kas bija ļoti tolerants, pēc izrādes par bildi bija teicis: *Nu tas nu bija mazliet par daudz*. Recenzents te bija saskatījis reklāmu gaļas veikalam!!!) Nu spriediet paši!

GIDS: (uz ekskursantiem)

*Šo dāmu ar mazliet pacelto svārku
Mēdz dēvēt par teātra Žannu d'Arku,
Kā īsto Žannu, kas Francijā mita,
Arī šo nežēlīgs liktenis sita.*

*Bij viņas vārdi pērkons un zibens,
Kas ķēra, kur galva, kas ķēra, kur dibens.
Kā Bengāles uguns kritikas lāpa
Liesmās iz Dēliņa avīzes kāpa.*

*Bet pienāk reiz beigas godībām visām
Un dusēt prom jāiet uz aizmirstīb's cisām.
Šodien zem gleznas stāv necila ziņa,*

Ka eļļā gleznotais model's ir – Ņina.

Beidzot Ņ. Lucas nelabvēļu vēlēšanās bija piepildījusies – viņa nav vairs AL teātra recenzente. Es nesaprotu, kāpēc dažiem mūsu ļaudīm pret viņu bija tāda nepatika. Neko briesmīgi sliktu viņa par mūsu teātri netika rakstījusi. Varbūt, ka mums nepatika viņas tendence kādam sadot. Kādreiz likās, ka recenzijas toni nosaka skābes daudzums recenzentes vēderā. Luce neapšaubāmi bija ar nelokāmiem uzskatiem un nepielaida domu, ka viņai varētu arī nebūt taisnība.

Aleksandrs Zariņš mani reiz pierunāja aiziet pie viņas ciemos. Aizgājām ar sievu un pavadījām patīkamu pēcpusdienu. Ģimenē bez abiem Lučiem bija vēl meita un dēls. Ilze mantoja no Ņinas viņas ruma kūkas recepti. To nebija nemaz jācep.

Abas šāvējas Z. Ābola un V. Līce lieliskām balsīm dziedāja didaktisku dziesmu, ka šāvējām neiznāk laika mājas darbiem. (Freimanis K. Sidnejas Kaleidoskops. AL, 1965. g. decembris)

Arī te recenzents neliekas esam lietas kursā. Dziesmā nav nekā didaktiska, tā ir parodija par *Daugavas Vanadžu* šāvēju sekciju.

Uzvedumā četri skuķi, šautenēm plecā, drasē pa skatuvi un demonstrē ko līdzīgu amerikāņu *close order drill*.

Šī izrādījās mana populārākā dziesma, lai gan autora vārds laika skrejā bija pazudis. Mēs to uzvedām gadus vēlāk PBLA dziesmu svētkos Minsterē, no turienes to bija pārņēmusi Minsteres latviešu ģimnāzija un dziesma nokļuva *Mārtiņa dziesmu grāmatā*; dziesma aizceļoja uz Kanādu; no Kanādas to Toronto vīru koris atveda uz

Daugavas Vanadžu šaušanas sekcijas dalībnieces. No kr. V. Līce un Z. Ābola.
Attēls no Ulda Siliņa personīgā arhīva.

Austrāliju. Dziesmu skaņu platē ir iedziedājis Ilmārs Dzenis.

Deviņdesmito gadu sākumā sporta laukumā Rīgā es dzirdu pa skaļruni dziedam:
Kas par to, ka bikses kājās! Mana dziesma! Dziedātājs ir Ilmārs.

*Kas par to, ka bikses kājās,
Kas par to, ka bērni mājās?
Kas par to, ka runcis badā
Aurodams ap māju bradā?
Es tik lādē, es tik lādē,
Es tik pielādē un šauj!*

*Svētdien's rītā šaujamlaukā
Saulīt'zelta ratos braukā,
Es uz vēder'zālē zaļā
Notēmē un plaucē vaļā!
Es tik lādē...*

*Ja kāds penijs paliek pāri,
Nopērc sev binoklāri,
Kas par to, ka bērni rauda,
Stobrā izkūp piena nauda
Es tik lādē...*

*Kurš grib ķērnāties ar kūkām –
Jāskrien pakaļ meža cūkām!
Man tik šaut un lādēt gribās,
Suns ar dabū lodi ribās.
Es tik lādē...*

(Melodija: *Brauc un brīnās Žanis Plēve*)

K. Freimanis min arī *Foto skati*, kas bijusi komiska savā asā imitācijā un vēl asākā satīrā. Man *Kaleidoskopā* vajadzēja aizpildīt *caurumu*, un es Motmilleru iebāzu trīs mazos skatiņos. Tā kā es varēju labi atdarināt viņa runas veidu, spēlēju Vili pats. Nevienam nebija ne mazāko šaubu, par kādu cilvēku iet runa. Pēc izrādes satieku Vili ģērbtuvē. Ko nu teiks? Ies spalvas pa gaisu?

Nu, dusmīgs? es prasu.

Kam tabaka par stipru, lai nepīpē, Vilis atbild.

Tikai vēlāk uzzināju, ka viņš pēc 3. skatiņa izskrējis no zāles, bijis jau ceļā uz mājām, bet tad apdomāties un atnācis atpakaļ.

K. Freimanis vēl min, ka *Kaleidoskopu* efektīgi kuplinājuši divi skati – deļa, ko bija iestudējusi B. Apine-Klārka, P. Bernharda un D. Jansones izpildījumā un mīms *Vijulis Zusters glezno*, kurā L. Veikina un J. Zemītis rāda, kā top modernais

SLT izrāde *Kaleidoskops* 1965. M. Ansule un U. Siliņš.
Attēls no SLT arhīva.

portrets un, ka J. Pelšs smīdinājis publiku ar savu vijoles solo. Uzteikts skečs *Spiritam un sportam*, kurā darbojamies mēs ar Zemīti un J. Freiju. Uzteiktas arī manas reklāmas.

Bija sākušās pārrunas par latviešu privātskolas dibināšanu Austrālijas izglītības sistēmas ietvaros, kurās prominenti figurē prof. E. Dunsdorfs. Šajā sakarībā jautājums tiek komentēts arī WOG TV.

ANSULE:

*Un tagad kādu vārdu retu
Par Dunsdorf' skolas projektmetu,
Kā jau presē rakstīts bija:
Ir latvjiem jāceļ ģimnāzija,
Plāns, kaut sumināms un teicams,
Tīri praktiski nav veicams,
Viegli teikt: bez lielas brēkas
Jāceļ augšā skolas ēkas,
Šeit, lai tādas būves celtu,
Vajag pāris tonnas zelta.
Vai te nacionālā stāja
Nenovedīs nabagmājā?*

SKOLNIEKU GRUPA:
(Dziesma)

*Pašiem savā skolā iet,
Latvju bērniem vienu viet,
Kas vien latvietis grib kļūt,
Šurp lai savus bērnus sūt'.
Mēs te smejam, papus raud,
Simtiņš gadā skolas naud'!*

*Kas brauks mājās – vai nu prāts!
Ja uz vietas internāts!
Vecie skolas naudu sedz,
Reiz pa gadu bērnus redz.
Kas par to? Tiem vietnieks labs
Vecais, labais Dunsdorf' paps!*

*Latvju skolā skoloties,
Tautas mantās loloties,
Zināt: Daugava ir kur?
Nīla? Ganga? Ešnapur?
Latvju vokābulus kalt,
Senvēstures faktus malt.*

*Kas drīkst teikt, ka patriots
Netiks šeitān izskolots?
Katrs pateikt jumsim spēs,
Kas par vīru Lāčuplēs',
Rūdolfš Blauman's cik ir vecs,
Kādēļ Spīdol' upē lec.*

*Bet ko zinības līdz krāt,
Ja ir veciem bankrots klāt,
Parādos līdz kaklam sēd,
Skola baltu naudu ēd.
Nav ko lamāt, nav ko smiet,
Ja bērns ožu skolās iet.*

K. Freimanis par dziesmu:

(...) skats, bija piesātināts pāri plūstoša prieka un kustības.

Melburnā jaundibinātais *Allegro* operešu ansamblis uzved F. Šuberta *Trejmeitiņas*. V. Štāls vada režiju. Kā tādu lietu var atstāt nepieminētu:

ANSULE:

*Vēl tagad Melburnā runā ar baudu
Par Štāla dīdzēto mākslas graudu,
Kā Ernests Maršaus ar veiksmi un glanci
Dziedājis sapņaino Šuberta Franci,
Kā trejmeitiņas – pusskriešus, puslīdu
Ir vijušās, tinušās visiem pa vidu.
Šovakar atkal pie mums ir viņas –
Viliberta Štāla Trejmeitiņas!*

(Dziesma, tikai šoreiz to dzied SLT trejmeitiņas. Melodija: *Jel paklausies, draudziņ, kā Vīnē dzied.*)

*Mēs – Melburnas rozes, mums vaidziņš tik košs,
Mūs diriģē Smalkais, mums režisors spožs,
Ne MLT, ALT neesam mēs,
Mēs meičas no Viliberta anštaltes.
Par 20 bobiem mēs dziedam un dejam,*

Kaleidoskops 1965. Skats no skeča Trejmeitiņas. Priekšā V. Dušelis, no kr. – Valda Līce, Zaiga Ābola un Ingrīda Ķauķe. Attēls no SLT arhīva.

Pa pasauli skrejam – folrī, folrā!

*Mums balstiņas visām kā medutiņš salds:
Man meco, man soprāns, man trešais alts.
Mūsu vadon's, maestro ir Viliberts fon Štāls,
Mums vienīgiem ansamblis profesionāls.
Ak nāciet, jel nāciet, lai samaksāt varam
Mēs kreditor' baram – folrī, folrā!*

*Kaut pirmajā jaunībā neesam mēs,
Mēs dziedam no sirds un no dvēseles,
Un brīv jums nav prasīt no pusmūža siev's,
Lai ikriņi slaiki un viduklīts tievs.
Mēs daram, ko varam, cik labi vien spējām
Ar meitiņām trejām folrī, folrā!*

Mēs bijām vairākus gadus rīkojuši karnevālu, izdekorējuši zāli un blakus telpu līdz nepazīšanai, bet īstas atsaucības nebija. Valde teica: šluss un āmen!

(Bende uzved dāmu melnā. Pie griestiem redzams giljotīnas asmens)

ANSULE:

*Lai sēro tuvinieks, kas šeitān vai tāls,
Ir miris SLT karnevāls.*

(dziesma)

*Redziet šo dāmu maskā,
Redziet, cik salts tai ir vaigs,
Redziet, cik žēli tā raugās,
Griestos, kur asmenis baigs.
Ziniet, kas gūstekne ir šī,
Kurai vaidziņš tik bāls?
Sidnejas teātra meita,
Vārdā Miss Karnevāls.*

*Un, kad asmenis kritīs,
Vai kāds līdzī tai skums?
Vai arī plaukstās sitīs –
Mazāk viens notikums!
Žēlojiet, žēlojiet, soģi,
Kam jums pēc asinīm tvīkst?*

Kādā sarīkojumā Sidnejas Latviešu namā. No kr. – V. Koškins, brisenietis E. Ozoliņš un E. Rodze-Ķīsele. Attēls no SLB arhīva.

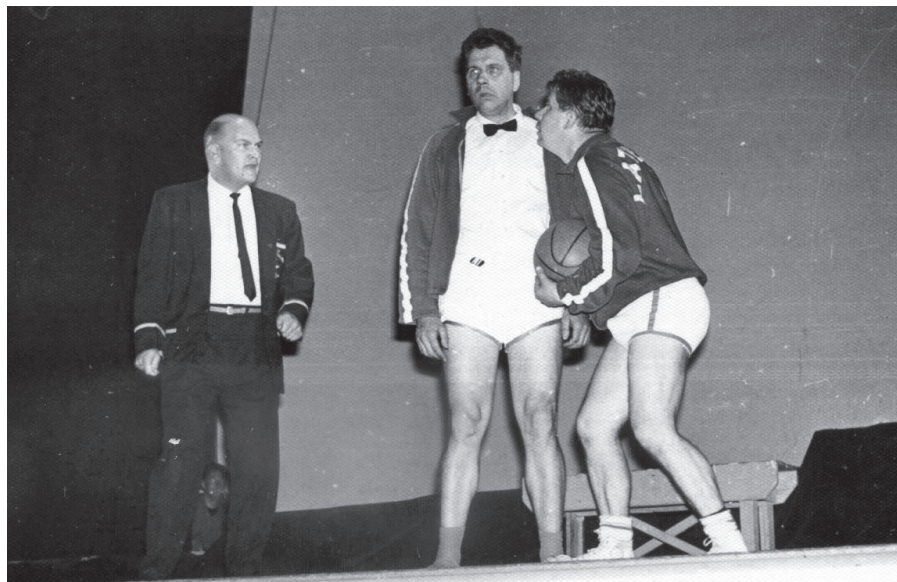
*Atveriet sirdis un makus,
Karnevāls dzīvot lai drīkst!*

(Giljotīnas asmeņa krišanas troksnis)

Par Elgu Rodzi-Ķīseli varētu sarakstīt grāmatu, jo otru tik spilgtu un reizēm kontraversiālu personu būs grūti atrast. Elga pārcēlās pie mums no Pertas. Viņas pirmais vīrs bija kāds sporta žurnālists, otrais – *Vova* Ķīselis, slavenā Ķīseļa dēls. Kā zinām, vecais Ķīselis bija vienīgais liecinieks plkv. Kalpaka vārdiem: *Balodi, palieciet manā vietā!*

Savu pirmo vīru Elga nekad netika pieminējusi. Viņas laulātā dzīve sākās un beidzās ar *Voviņu*. Ja Elga metās ar pilnu krūti sabiedriskajā dzīvē, tad no *Voviņa* šai ziņā liela labuma nebija. Liekas, ka viņš labprāt ieskatījās glāzē, bet neba tāpēc jau viņš nosodāms.

Ķīsele bija nikna pretkomuniste, kas saskatīja *a red under every bed* (sarkanais, resp. komunisti zem katras gultas) un šajā kategorijā bija ierindotas arī austrāliešu un britu strādnieku partijas. Bet viņa nebrauca tikai ar muti vien. Rietumaustrālijā viņa savās darba vietās apkaroja sarkanās arodbiedrības, kā vien iespējams, un iestājās liberāļu partijā. Un pārsteigums, pārsteigums! Liberāļu partija viņu izraudzīja par kandidāti Verivas vēlēšanas iecirknī pretī nākamajam Austrālijas ministru prezidentam G. Vitlamam. Tas bija vairāk domāts kā žests, jo bija skaidrs, ka Vitlamu neviens

*Kaleidoskops 1965. No kr. – J. Freijs, U. Siliņš un J. Zemītis skečā *Spiritam un sportam*.
Attēls no Ulda Siliņa personīgā arhīva.*

nepievišķs. Bet, ja kandidāts pierādīja, ka viņš ir atbalsta vērts, tad varēja gadīties, ka nākamoreizi viņam piedāvā iecirkni ar lielākām izredzēm. Elga, protams, zaudēja.

Atpakaļ uz WOG kanālu.

ELGAS DZIESMA.

*Balsis sen jau saskaitītas,
Kas par mani nodotas,
Preferences sadalītas –
Neiznāk ne šis, ne tas.*

*Bet, ja kandidēt vēl iešu,
To tev, Harold, saku gan:
Liec, kur likdams mani iekšā,
Neliec pretīm Vitlamam.*

*Dod man kādu drošu sītu
Liberāls kur lektorāts,
Lai tie manu depozītu
Trežerijā nepievāc.*

*Ak, ja Kanberā es tiktu –
Likten, kāpēc tu tik bārgs!
Krieviem karu pieteikt liktu,
Kļūtu otrā Žanna d'Ark.*

SLT Literārās sekcijas 15 gadu jubilejas sarīkojums. Literārais vakars. Preses un Rakstu balles. Polonēze; Raita Birkmaņa Preses balles prologu lasīs K. Gulbergs; balles laikraksts "Kazragciema Vēstis"; Jēkabsona kundzes gatavotās vakariņas; Tintes krogs; dekorēta zāle. (...) Krodziņā būs dabūjami speciālas markas dzērieni – "Ņinas rūgtais, Gulberga apstraktais, Kaupmaņa literārais, Zariņa tinte, Literārais simts", ziņo Sidnejas latviešu Teātra Vēstnesis Nr. 46.

Sidnejas latviešu Teātra Vēstnesis Nr. 47:

Lit. sekcija savu darbību uzsāka 1950. g. 22. aprīlī, šaurajā vācu draudzes zālītē Sidnejas centrā. Sarīkojums bija veltīts K. Skalbem. Referēja A. Siļķēns, dziesmas ar Skalbes tekstiem dziedāja O. Pijola, pie klavierēm M. Stūre. Deklamētājos – L. Zemgale un A. Knope. Lita bija ieradusies kā klausītāja tieši no emigrantu izvietojanas nometnes. Nebija ieradusies divi sarīkojumā paredzētie aktieri, un Lita izglāba situāciju, nolasot programmā paredzētos dzejoļus. Literārās sekcijas dibinātāji ir Sp. Klauverts, V. Štāls, A. Knope un A. Siļķēns. Šobrīd lit. sekcijas valdē darbojas Sp. Klauverts (vad.), L. Gailīte (rež.) un locekļi – J. Svilāns, J. Ronis un U. Siliņš.

15 aizvadītajos gados notikuši 153 literārie sarīkojumi. Piedalījušies 43 referenti, 87 aktieri, 35 mūziķi-solisti, 4 kora ansambļi, 8 dekorātori, 20 tehniskie darbinieki, 10 režisori, 27 autori lasījuši savus darbus, 35 gleznotāju un 8 fotogrāfu darbi 94 dažāda veida skatēs.

Referentu karalis ir H. Kaupmanis (ref. 36 reizes), aktieru – U. Siliņš (41) un L. Gailīte (37), dekorātoru – A. Knope (20), mūziķu – E. Freimanis (20), gleznotāju – M. Geņģeris (7), apgaismotāju – R. Brants (20). Apmeklētāju kopskaits – 13,000. Vēl atzīmējama lit. sekcijas tieksme eksperimentēt latviešu publikai svešos literatūras un drāmas reģionos.

Savu 10 gadu jubileju lit. sekcija atzīmēja sarīkojot 1. Rakstnieku dienas Austrālijā. 1951. g. lit. sekcija ierosināja un praktiski sarīkoja 1. Kultūras dienas Austrālijā.

*Sidraba stīga koncertē 1966. gadā Adelaidē jauniešu koncertā, atskaņojot J. Vītola kompozīciju.
Attēls no Larsenu ģimenes arhīva.*

PIECPADSMITĀS KULTŪRAS DIENAS MELBURNĀ

KD rīcības komitejas priekšsēdis ir T. Silkalns. Komitejā gandrīz visi ir jaunās paaudzes pārstāvji. Visiem KD sarīkojumiem ir beidzot vienotājs centrs, jo pabeigta Melburnas LN sarīkojumu zāles būve. Zālē notiek KD atklāšana, jaunatnes un solistu koncerts, teātra izrādes, mākslas izstādes un visas sanāksmes.

Jaunatnes koncertā piedalās arī 1965. gadā izveidotais Adelaides jauniešu instrumentālais ansamblis *Sidraba Stīga*, 8 mūziķu sastāvā.

Tautas deju sarīkojums Sidneja Maijera brīvdabas estrādē izvērsas par vienu no plašākajiem un ievērojamākiem KD sarīkojumiem. Dejojāju vien ir aptuveni trīs simti.

Teātra izrādei izvēlēta R. Blaumaņa luga *Ugunī*, ko uzved kopā ALT un MLT, P. Elsiņa režijā.

AL recenzente M. Kalniete raksta:

Melburnas teātra dzīvē pēdējos gados ir iegrauzusies kāda rūsa. Mūsu labākie aktieri liekas izklīduši, un režisoriem vairs nav iespējams sakomplektēt spēcīgu ansambli pat tik svarīgam notikumam kā Kultūras dienu izrādei. Tādēļ arī nebija pārsteigums, ka P. Elsiņa režijā Blaumaņa drāma "Ugunī", kaut gluži korekta un pieklājīgi sagatavota izrāde (...) nesniedza nekā jauna, bet bija tikai it kā zināms Blaumaņa atsvaidzinājums. (Kalniete M. Mīlestības drama. AL, 1966. g. janvāris)

Kopkoru koncertu noklausās 2200 apmeklētāju. Piedalās 270 dziedātāji no 9 koriem.

1966. gadu Noslēguma ballē sagaida 1500 viesu.

Apmeklētāju skaits ir lielākais, kāds jebkad bijis. No Sidnejas ieradušies 600, no Adelaides – 400, pat no tālās Pertas vairāk nekā 50.

30 sarīkojumus apmeklējuši 11,000 skatītāji un aktīvo dalībnieku skaits sasniedzis vairāk nekā 800.

NEDAUDZ VĀRDOS

* SLT arī 1965. gadā pārdos abonementa biļetes, lai dotu iespēju izvēlēties vietas visām četrām gada izrādēm. Abonementa cena 2:8:0. Pensionāriem ieeja visu lugu otrajās izrādēs bez maksas. (AL, 1965. gada janvāris)

* *Straumēnos* pirmā DV rīkotā zaļumballe ar 16 vīru orķestri. Arī pirmie plūdi. Par *Straumēniem* es rakstu:

Saka, ka ar ticību var kalnus gāzt. Ja ticībai nāk palīgā buldozers, tad tiek nevien gāzti kalni, bet piepildītas arī lejas, kā tas šodien notiek Sidnejas latviešu lauku īpašumā Straumēnos. Dabas mīļotāji varbūt sacīs, ka Straumēnos pazudīs mežonīgais skaistums – krūmi, papardes, smilgas, kuŗu vietā stājušies čaklu roku stādītie koki un sētā zāle. Tie ir mesli, ko modernais cilvēks maksā progresam. Nebūs ilgi, kad vējā šalks jaunie koki un melnnīgsnējo zemi segs zaļa zāle. Zaļumniekiem vairs nebūs jālēkā kā circeņiem pa ugunskarsto smilti, kas nežēlīgi dedzina pilsētnieku plikās, laiskās pēdas. Dabūjusi mazliet mitruma, šī pati smiltis, smalka kā pūdercukurs, līp pie kājām un izmisīgi turas ādas porās, spītējot ūdenim un ziepēm. Bērniem Straumēni ir paradīze. (Siliņš U. Liela ziedojumu lapa. AL, 1966. g. novembris)

Plūdus mēs pieminam arī *Kaleidoskopā 1965*. Es ar Zaigu Ābolu lietussmēteļos sēdam gumijas laivelē un dziedam:

*Tas bij tik viens plūdiens
Un Straumēni zem ūdens,
Un koki un krūmi un mazmājas ar.
Tik mākoņos stumtu
Redz virtuves jumtu.
Ko darīt? Susināt? Pumpēt ? Vai ko?*

*Ak, Dieviņ, jel dodi,
Lai porcelānpodi,
Lai dušas ar fitingiem būtu vēl tur!
Atdod mazgājamtraukus!*

*Atdod Straumēnu laukus,
Lai skautiņš tur priecīgs
Atkal uguni kur.*

*Kur nometņot iesim,
Kur dzersim, kur diesim?
Vai nesāp tur Mačēnu Jānīša sirds?
Ak, kā vanagi gauda:
Tur aizpeld mūsu nauda,
Par simtiem dolāriem
Šķidrās asets mums pirks!*

*Tas bij tik viens plūdiens
Un Straumēni zem ūdens,
Un koki un krūmi un mazmājas ar.
Tik mākoņos stumtu
Redz virtuves jumtu.
Ko darīt? Susināt? Pumpēt? Vai ko?*

* E. Šmugājs ievēlēts par Austrālijas latviešu Kultūras Fonda valdes priekšsēdi.

* Tautas balva piešķirta rakstniekam Jānim Sarmam.

* Pianiste M. Stūre sešdesmitgadniece.

* SLT viesojas Melburnā un Adelaidē ar *Cilvēks grib spēlēt* un *Nabaga tētis*.

* ALT viesojas Sidnejā ar M. Zīverta komēdiju *Durnā merga*.

* Melburnas operešu ansambis *Allegro* uzved opereti *Trejmeitiņas*. Organizētājs ir Jānis Mūrnieks, režisors – V. Leists, pēc viņa – V. Štāls. Muzikālos jautājumus kārtos E. Maršaus, solisti – V. Mūrniece, F. Kreicbergs, O. Bernsons, A. Prindule-Merita, Elga Eglīte. Diriģents – E. Smalkais. Dekoratori – O. Bisenieks un L. Lauva.

* Lai teātra darbā un tā veicināšanā iesaistītu pēc iespējas vairāk tautiešu, SLT Latviešu namā sasauca *Teātra draugu kluba* dibināšanas sanāksmi. Visi, kam teātris tuvs un kas vēlētos nākt talkā ar padomu, palīdzīgu roku un tamlīdzīgi, bija laipni lūgti piedalīties sanāksmē. *Teātra draugu klubs* tiek dibināts 1965. g. 21. martā. Priekšsēdis ir Voldemārs Šalka, locekļi Ed. Polikevics, Voldemārs Dzintars.

* Sp. Klauverts sarakstījis viencēlienu *Tikai piecas minūtes*, vēlāko *Augstiene* 273.

* Bostonā uzved manu skeču *Senie kūri*, režisore E. Siliņa-Pūce. Laikrakstā *Laiks* lasāms, ka uzvedums bijis profesionālā līmenī.

* Ar SLT nozīmi 15 gados apbalvoti K. Gulbergs, L. Zemgale, H. Dukure, M. Siliņš, I. Nīcis, A. Knope, V. Ducmanis, Sp. Klauverts, U. Siliņš, J. Zemītis, L. Veikina, Z. Nīce, I. Sveilis, J. Pelšs, J. Freijs, J. Svilāns, U. Āboliņš, Dž. Krīvs, I. Akmeņkalne, A. Saiva, T. Saiva, V. Bikše. Teātra nozīmi zeltā saņēmis Goda biedrs K. Nīcis.

Interesanti, ka sarakstā nav minēta L. Gailīte, ko ansamblī uzņēma reizē ar mani. Tur būs vainojams viņas paziņojums AL, ka no SLT izstājas. L. Gailīte turpināja darboties literārā sekcijā.

* SLT ansambļa dalībiece V. Kristovska dodas strādāt par skolotāju Minsteres latviešu ģimnāzijā.

* M. Āboltiņa ir iepeldējusi laulības ostā un saucas M. Atvara.

* Gaismu meistars V. Bikše cietis auto katastrofā.

* Miruši:

SLT tērpu meistare Domicella Spoģe;

Grafīķis Herberts Sils (1912–1965).

Pielikumi Historia.lv:

Raksti:

Mums visiem svarīga problēma. Austrālijas Latvietis (29.01.1965).

Klauverts, Spodris. Neuzrakstīta nekrologa vietā. Austrālijas Latvietis (15.07.1966).

ES CAUR SAVU OBJEKTĪVU ŅEMU DABU – BEIGTU, DZĪVU...

Kanberas latviešu koris dzied *Queanbeyan* (maza pilsētiņa netālu no Kanberas), Austrālijas pavalstniecības piešķiršanas ceremonijā, kad jaunajiem Austrālijas pavalstniekiem pasniedza naturalizācijas dokumentus. 1965. gads, iespējams, janvāris.

1. rindā 3. no kr. – Aina Mežaka, Laima Biezaite. Sēž diriģente Irma Pumpure.

Fotogrāfija no vietējās avīzes *The Queanbeyan Times* arhīva.

Sprigulīša jubilejas sarīkojumā, Kanberā, 1965. g. 6. februārī.

Ceturrtā pāri no priekšas: Laima Biezaite un Jānis Burkevics; aiz viņiem Juris Ruņģis.

Fotogrāfija no avīzes *The Australian* arhīva.

Sydney Morning Herald

Monday, June 21, 1965

Registered at the General Post Office, Sydney, for transmission by post as a newspaper.

One Hundred And Thirty-fifth Year of Publication

20 PAGES & TV Guide

SUN: Today rises 7, sets 4;
MOON Rises 11.18 p.m., sets 11.44 a.m.
TIDES (Fort Denison): High 0.40 (5ft), 1.46 p.m., (4ft 1in), Low a.m. (1ft 6in), 7.13 p.m. (2ft)

NATIONAL DANCERS AT ARTS FESTIVAL

With a backdrop of Andris Lide, of Quaker terrace houses adding an Hill, were two of a group of young dancers who per- scene, Latvian dancers, formed at the festival, dressed in national costume. The festival is being held on a vacant allotment in Bennetts Grove Avenue to create interest in au- Friday.

Zane Āboliņa (*Jautrais pāris*) dejo ar Andri Lidi. Aizmugurē Pēteris Bernhards. Latviešu tautas deju dejojāju fotogrāfija avīzes *Sydney Morning Herald* 1965. g. 21. jūnija numura pirmajā lappusē.

Austrumsidnejas nacionālās mākslas skolas audzēknes Ilzes Luces 3 gadu radošā darba izstādes atklāšana Sidnejas Latviešu namā 1965. g. 15. augustā. No kr. – Uldis Āboliņš, Ilze Luce. Attēls no SLT arhīva.

SLT dekorators, gleznotājs Džems Krīvs 1965. g. Attēls no SLT arhīva.

6. Austrālijas latviešu rakstnieku dienās Adelaidē 1965. gadā. No kr. – dzejnieks Gundars Pļavkalns (Adelaide), rīcības komitejas priekšsēde Margarita Biežaite, literāts Spodris Klauverts (Sidneja). Attēls no Bērziņu ģimenes arhīva.

6. RD Adelaidē. No kr. – Spodris Klauverts (Sidneja), Herta Strauta (Adelaide), Erna Lēmane (Melburna), Zelma Svenne (Adelaide). Attēls no Bērziņu ģimenes arhīva.

6. RD Adelaidē 1965. gadā. No kr. – Margarita Biezaite, Lonija Kukure, režisors Miervaldis Bumbieris (ALTA). Attēls no Bērziņu ģimenes arhīva.

6. RD Adelaidē. No kr. – feļetonists Zigurds Bārda (Melburna), Margarita Biezaite, Lonija Kukure (abas Adelaidē). Attēls no Bērziņu ģimenes arhīva.